

Spår av människan i Leidners fotografiska läke-konst

Det som åldras och faller isär, det som finns men inte syns, det som syns men inte finns, insidans kosmos och det yttres universum, motsättningar som ibland bara är förlängningar av varandra.

Det finns många tankar som ackumuleras under ett yrkesliv, framförallt som yrket fokuserar det man behöver verktyg för att se. Samma verktyg kan addera med förtydligande lager och subtrahera med särskiljande filter saker där vetenskap och konst flyter samman.

Av Mats Lundgren, vetenskaps- och kulturjournalist

Bertil Leidner (f. 1951) var under perioden 1998-2014 överläkare vid röntgenkliniken på Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Redan 1988 blev han röntgenspecialist efter att fem år tidigare ha börjat arbeta inom området.

– Det var definitivt mitt bildintresse som styrde mig, och teknikutvecklingen har verkligen öppnat kolossalt många nya dörrar både till diagnostik och till bildbearbetning även åt det konstnärliga hållet, erkänner han.

Bertil Leidner var modalitetsansvarig för datortomografiverksamheten (DT) vid Huddinge. Hans spetskompetens var akutröntgen och trauma, områden han fortfarande håller sig uppdaterad inom, trots att han numera är deltidspensionär.

Det betyder att han ännu är expert på effektivt utnyttjande av befintlig utrustning. I första hand när det gäller snabbast utnyttjande vid omhändertagande av patienter drabbade av olycksfall, akut sjukdom, krigsskador och terrordåd. Men också bäst användning för övriga patientgrupper.

DT-tekniken kallas även skiktröntgen. Med hjälp av datortomografen kan människan skivas i knappt millimetertjocka skikt, som sedan sätts ihop till diagnostiska bilder i valfritt plan.

– Med DT kan du även göra 3D-bilder. I arbetsstationen till datortomografen kan du göra färgbearbetningar av exempelvis vävnad, organ eller skelett du undersöker. På så vis kan den diagnostiska bilden både sammanfattas och förtydligas. Dessa bilder kan du sedan vidarebehandla på en mer konstnärlig basis i Photoshop, likväl som du kan kombinera montage och digital fotografi, förklarar Bertil Leidner.

Han tar sina bilder med färgmarkerade artärer respektive vener som exempel. Jodkontrastmedel i blodkärlen fångas upp med DT-teknik och framställs sedan i 3D med konstnärligt perspektiv varefter bearbetning i Photoshop slutligen förstärker den fantasieggande effekt som anades i den medicinska grundbilden.

– Jag har alltid inspirerats av surrealismen som konstform, och ibland uppstår konst i DT-bilderna av sig självt.

Han minns framförallt en undersökning som han och hans team gjorde på en gravid kvinna för att försäkra sig om att modern inte hade en livshotande sjukdom.

– Barnet fångades då på bild och med ytterligare bearbetning kunde man se det lilla barnets skallben som öppet upptill lika skört som egentligen vårt jordklot – en symbol för den sköra delen i vår existens, menar Bertil Leidner.

Bilden placerade han i kategorin "Human", vilken präglas av bearbetningar av DT-bilder över humana anatomin. Beroende på utfall och kombinationer av DT och vanliga fotografier som bearbetas digitalt, använder Bertil klassificeringar som "Imagination", "Personal" etc.

Montaget "Heat" är en kraftfull rendering av flytande glas som blir till ljus placerat mellan ett par DT-avbildande händer.

Bertil Leidner har alltid varit noga med att hans fokus legat på en professionell arbetsinsats. Under tiden som överläkare, användes DT-utrustningen uteslutande för patientens bästa. Konstnärsambitionerna fick leva på utsidan av det.

Nu som deltidspensionär har han inte längre patientansvar, och kan tillåta sig en mer experimentell hållning till konstnärsuppdraget. Vilket inte hindrar honom att djupdyka i och utforska medicinska områden som saknat belysning, både medicinskt och konstnärligt.

Mentalvård är ett sådant eftersatt område där konstnärskap och medicin oftast möttes förr. I ambition att belysa detta – inte minst konstnärligt – har Bertil lagt sin uppmärksamhet här under en längre tid.

– Jag har alltid varit fascinerad av gamla miljöer och det som försvinner. I mina verk finns en återblick och reflektion över människokroppen och dess skörhet på många vis, men där finns också en presentation av hur modern teknologi kan skildra människokroppen.

Genom att använda elektromagnetisk strålning och röntgenstrålning utanför det synliga ljuset, uppkommer digitala spår av människan, vilket Bertil presenterar fysiskt i denna utställning.

– Bilderna genereras således med olika fysiska våglängder, men förståelsen av bilderna ligger också på olika mentala våglängder. Jag vill att mina konstverk ska ta plats både fysiskt och i sinnet.

Spår av människa – Säter & Mentalvård

– Med början i min fascination av det som åldras och faller isär, såg jag förfallet av den fasta paviljongen på Sätters mentalsjukhus, vilket var oemotståndligt att fotografera, berättar Bertil och fortsätter:

– Konstnärskap gränsar ibland till mentalsjukdom, och jag upptäckte att Sigrid Hjertén inte bara vårdats för mentalsjukdom, utan även lobotomerats. Min upplevelse av Sätters förfall och fakta kring lobotomi som behandling väckte starka känslor och utmynnade i en bildbearbetning.

Utforskandet av mentalvården kallar han:

Makt och vanmakt

Sätters fasta paviljong. Lobotomi i Sverige

Detta ingår som en del i en utställning 2022 där han även försöker gestalta andra delar av det ogripbara.

(se separat presentation i bilaga)

– Jag vill med mina bilder skildra känslan att vara mentalvårdspatient under 1940- och 50-talen, med dess tvång, förnedring och slutligen genom lobotomin – destruktionen av människans väsen och personlighet.

Bertil Leidners bilder är till salu och kan ses på hemsidan

www.leidnerimaging.se

leidnerimaging@gmail.com

+46 706437118